

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Йордан Иванов УЗУНОВ,
бивш Ръководител на Отдел «Водни екосистеми» в ИБЕИ-БАН

Относно: Материалите на д-р ТЕОДОРА АНГЕЛОВА ТРИЧКОВА – единствен кандидат по конкурса за академичната длъжност ДОЦЕНТ в професионалното направление «4.3. Биологически науки, научна специалност Хидробиология (01.06.11)», обявен от ИБЕИ-БАН в Държавен Вестник бр. 86 от 01.11.2019 г.

Настоящото становище е изготвено в изпълнение на Заповед № 19/ 30.01.2020 на Директора на ИБЕИ-БАН за назначаване на Научно жури за избор на доцент в Отдела «Водни екосистеми», секция «Биоразнообразие и процеси в сладководни екосистеми», работна група «Лентични екосистеми» по горния конкурс, в който документи за участие е подала единствено кандидатката д-р Теодора Ангелова Тричкова.

Кандидатката е представила набор от документи (копия на дипломи, списъци, публикации и други материали) в пълно съответствие с изискванията на ЗРАС, Правилника за неговото прилагане и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН, приет от НС на ИБЕИ-БАН на 22 юли 2014 г., изменен и допълнен от НС с решения от 28 април 2015, 12 май 2018 и 20 ноември 2018 г.г.

В съответствие с горните правила по-надолу тези материали са разгледани и оценени, както следва:

1. Изследователска дейност при създаване на научни продукти, най-важни научни приноси:

Кандидатката е представила списък от 108 заглавия (приложени също толкова копия в пълен текст), от които отпадат от оценяване 5 труда във връзка с нейната дисертация. Непосредствено за настоящия конкурс са представени 12 статии в издания с IF, други 9 в научна периодика без IF, 20 труда в реферирани издания и в сборници от научни конференции/симпозиуми. Съществен дял представляват публикуваните в монографични сборници трудове (63), повечето от които представляват енциклопедични статии за отделни видове риби с консервационно значение (7 в Атласа за Места и още 49 в ЧКБ, общо 56 статии или 52% от списъка с трудове). В списъка се съдържат и 30 публикувани резюмета/абстракта от научни форуми у нас и в чужбина. От приложената справка 5 личи ясно, че като цяло представените материали надхвърлят чувствително както минималните държавни изисквания за научната длъжност ДОЦЕНТ, така и научните показатели и на БАН, и на ИБЕИ.

Основните приноси на кандидатката са в проучванията ѝ върху рибната фауна от вътрешните водоеми на България, където към 2003 г. са установени 218 вида риби от 59 семейства, като само от вътрешните езера са познати 118 вида риби, от които 88 са постоянни обитатели на езера и язовири, други 30 навлизат от морето в крайморските езера/блата. Специално внимание се обръща на река Дунав, където са известни 138

вида риби, от тях 19 вида са с висок природозащитен статус. Подробно е изучена ихтиофауната на редица райони и обекти в страната, както лентични (планински, крайречни и крайморски езера, блатата, язовири), така и лотични (реки, поречия). Освен състава на рибното население, проучвано е видовото разнообразие, срещаемостта, доминирането и други параметри на рибните популации с цел оценка на тяхното състояние. Описани са и основните причини за промените в ихтиофауната на изследваните водоеми – зарибяване със стопанско-ценни видове, непреднамерено въвеждане на плевелни видове, включително чужди и инвазивни чужди видове, засилено антропогенно въздействие, неблагоприятни климатични условия, и др. На това направление са посветени голяма част от трудовете на кандидатката (23 труда или 21% от списъка, вкл. абстрактите).

Немалко усилия за положени и за проучване на биологията и екологията на сладководните риби у нас, често в съпоставка с рибни популации от чужбина: темп на растеж, угоеност и структура на популациите; плодовитост, период на полово съзряване и съотношение между половете; храна и хранене; паразити, както и редица методични въпроси при изучаването на рибните популации (общо 21 труда или 19,4%)

Обширно място в продукцията на кандидатката заемат и изследванията върху чуждите и особено върху инвазивните видове не само риби, но и безгръбначни животни. Проучвано е тяхното разпространение, биохимия и морфометрия, биология и екология, като внимание е обърнато и върху инвазивни паразитни видове (общо 41 труда или 38%).

Кандидатката е работила мащабно за определяне на природозащитното състояние и антропогенните заплахи за рибните популации (общо 60 статии или 56%), като е разработила обхванат списък на консервационния статус на нашите видове риби, както и списък на изчезналите, застрашените и недостатъчно изучените сладководни видове риби в България и е оценена степента на тяхната застрашеност по критериите на IUCN на видовете с национално значение; данните са обобщени в 49 статии в Червената книга, том 2, както и в Атласа на рибите от река Места (7 статии). Изведени са 7 категории заплахи за рибната фауна, като са анализирани и специфични за отделни райони на страната заплахи, все във връзка с човешката дейност.

2. Научно-приложни постижения, ръководство на научни изследвания, обучение на кадри

С особено внимание следва да се подчертае несъмненият личен принос на кандидатката в организацията и провеждането на научни форуми (конференции, симпозиуми и други научни форуми). След 2005 г. тя вече е не само член на организационните, но и на програмните и научните комитети на поредица научни форуми, в които има лидираща роля на вдъхновител, организатор и действен участник, и което убедително говори за нейния научен авторитет сред колегите. Изпълнявала е функциите на организационен секретар, член и председател на работни/експертни групи към IAD, DG Environment, МОСВ; основател и председател на международни научни мрежи за инвазивни чужди видове в Юго-Източна Европа (от 2011) и Дунавския регион (от 2014) и др.

Ръководила е успешно редица проекти (посочени общо 42 проекта), финансирани от национални (БАН, ПУДООС/ МОСВ, (Н)ФНИ) и от задгранични източници (ЕС 5th, 6th and 7th FPRD, COST Actions, INTERREG IIIA/PHARE, FM of the EEA, U.S. Army Engineer Research

and Development Center; Austrian Federal Ministry of Science and Research; Hungarian and Czech Academies of Sciences, etc); също така е участвала като член на работните колективи на редица институтски, академични и национални проекти. Следва специално да се изтъкне и изключителната ѝ роля за организацията и логистиката на теренната и лабораторната работа по почти всички проекти с нейно участие и/или ръководство; екипите по принцип не са имали организационни затруднения при изпълнението на дейността си.

При цялата своя изследователска активност кандидатката е подпомагала и няколко години като езиков редактор научното ни списание AZB, като е редактирала и редица трудове/ доклади/ сборници, представени за участие в конференции, симпозиуми и други научни прояви.

Приложена е една справка за обучавана докторантка от Италия (Alice Cardeccia); в действителност кандидатката е подпомагала обучението на немалко наши и чуждестранни докторанти и млади специалисти в изпълнение на отговорностите си като ръководител на редица научни и приложни проекти.

В заключение считам, че представените от д-р Теодора Ангелова Тричкова материали по конкурса за академичната длъжност «ДОЦЕНТ» по Хидробиология (Шифър 01.06.11) в професионалното направление 4.3 «Биологически науки» напълно съответстват на изискванията и характеризират кандидатката като специалист с ясно очертан профил, като учен с богата изследователска практика с приноси в проучването на актуални въпроси на ихтиофауната у нас за целите на консервацията на рибните популации, оценяването, опазването и управлението на биологичното разнообразие, в това число борбата със природни и технологични/антропогенни процеси, които представляват заплаха за рибите.

Въз основа на горното, препоръчвам на настоящото Научно жури по конкурса да предложи на почитаемия Научен съвет на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН да присъди на д-р Теодора Ангелова Тричкова академичната длъжност «ДОЦЕНТ» по Хидробиология (01.06.11) в професионалното направление 4.3 «Биологически науки».

София, 10 март 2020 г.

Изготвил становището:

проф. д-р Йордан Узунов